

Съфинансирано от
Европейския съюз

Проект "Укрепване на ролята на гражданските организации на уязвими общности в България да противодействат на дискриминацията, нетолерантността, езика на омразата и престъпленията от предразсъдъци"

МЕТОДОЛОГИЯ¹

ЗА ПРОВЕЖДАНЕ НА РЕГИОНАЛНИ И НАЦИОНАЛНИ ЗАСТЪПНИЧЕСКИ СРЕЩИ ПО ПРОЕКТ „РАВНИ ЗАЕДНО“ (EQUALTOGETHER)

¹ Методологията е изготвена в рамките на проекта "Укрепване на ролята на гражданските организации на уязвими общности в България да противодействат на дискриминацията, нетолерантността, езика на омразата и престъпленията от предразсъдъци"(EQUALTOGETHER), съфинансиран от програма „Граждани, равенство, права и ценности“ (2021-2027) на Европейския съюз. Изразените възгледи и мнения са само на авторите и не отразяват непременно тези на Европейския съюз или на Европейската комисия. Европейският съюз или Европейската комисия не носят отговорност за тях.

Съдържание

ВЪВЕДЕНИЕ	4
ОСНОВНИ ДАННИ ЗА ПРОЕКТА	5
ОСНОВНИ ДЕЙНОСТИ ПО ПРОЕКТА И ОЧАКВАНИ РЕЗУЛТАТИ	6
<i>Дейности:</i>	6
<i>Очаквани резултати:</i>	7
РЕГИОНАЛНИ И НАЦИОНАЛНИ ЗАСТЪПНИЧЕСКИ СРЕЩИ	7
ПОДГОТОВКА ЗА УСПЕШНО ЗАСТЪПНИЧЕСТВО	12
Как да идентифицираме проблема, с който се борим?	12
Как да анализираме в дълбочина причинете за идентифицирания проблем?	14
Как да направим разлика между проблем за решаване и полярност за управляване?	15
Как най-ясно да дефинираме целите на застъпническата си кампания?	16
Как да определим социалните групи, които са засегнати от проблема, тези, които са облагодетелстват от съществуването на проблема и тези, които по някаква причина имат ясна позиция по проблема, независимо, че не са пряко засегнати от него?	17
Кои са тези лица и институции, от които зависи устойчивото разрешаване на проблема?	18
Как да изготвим ясни и конкретни послания?	19
Как да планираме застъпническата си кампания?	21
Как предварително да направим оценка на рисковете и да потърсим обратна връзка от целевите групи след приключването на кампанията?	21
Предложения за съдържание на застъпническите кампании за всеки от партньорите по проекта	22
КЮСТЕНДИЛ	22
РАЗГРАД	24
ВИДИН	26
БУРГАС	28
СЛИВЕН	30

ВЪВЕДЕНИЕ

Проект „Равни заедно“ обединява автентични граждански организации на ромски и LGBTIQ+ общности в България. Целта на проекта е да подкрепи усилията и да овласти уязвими групи в тяхната борба срещу *нетолерантността, дискриминацията, речта на омразата и престъпленията от омраза*. Проектът се стреми да подпомогне гражданските организации и активисти в техните усилия *престъпленията от омраза да бъдат докладвани, разследвани и системно предотвратявани*. Също така проектът работи за консолидиране дейността на Коалицията за докладване на престъпления от предразсъдъци.

Проектът предвижда провеждане на 5 регионални и 3 национални застъпнически срещи. Настоящата методология цели да подпомогне участниците в проекта при подготовката, провеждането и контрола върху резултатите от тези застъпнически инициативи. Методологията се фокусира върху няколко ключови за успешното застъпничество теми:

- *Предложения за местни застъпнически кампании на всяка организация*
 - *Тема и цели на кампанията и връзката им с темата и целите на проекта*
 - *Институции, с които ще бъде осъществен контакт по време на кампанията и конкретни цели, които си поставяме по отношение на всяка институция. Поставените цели по отношение на всяка институция могат да варират в широки граници в зависимост от нейните правомощия и влияние в контекста на конкретния проблем – от просто информиране до поставяне на искания за конкретни действия.*
 - *Очаквани резултати от кампанията. Очакваните резултати могат да бъдат разбити на сценарии – оптимистичен, песимистичен и реалистичен или само в две категории – благоприятен, неблагоприятен*

- *Как да идентифицираме проблема, с който се борим?*
- *Как да анализираме в дълбочина причините за идентифицирания проблем?*
- *Как да направим разлика между проблем за решаване и полярност за управляване?*
- *Как най-ясно да дефинираме целите на застъпническата си кампания?*
- *Как да определим социалните групи, които са засегнати от проблема; тези, които са облагодетелстват от съществуването на проблема и тези, които не са засегнати?*
- *Кои са тези лица и институции, от които зависи устойчивото разрешаване на проблема?*
- *Как да изготвим ясни и конкретни послания?*
- *Как да планираме застъпническата си кампания?*
- *Как предварително да направим оценка на рисковете и да потърсим обратна връзка от целевите групи след приключването на кампанията?*

Методологията е предназначена конкретно за организациите, експертите, доброволците и активистите, които са част от общността на проект „Равни заедно”, но частта, съдържаща общи насоки би могла да послужи и за други граждански застъпнически кампании, фокусирани върху различни социални проблеми, които изискват акумулиране на гражданска енергия в името на устойчивото обществено развитие.

ОСНОВНИ ДАННИ ЗА ПРОЕКТА

Конкурс на ЕК: CERV-2022-EQUAL

Проект номер: 101084696

Акроним: EQUALTOGETHER (Равни заедно)

Пълно име на проекта: Укрепване на ролята на гражданските организации на уязвими общности в България да противодействат на дискриминацията, нетолерантността, езика на омразата и престъпленията от предрасъдъци (Scaling up

the Role of Civil Society of Vulnerable Communities in Bulgaria to Respond to Discrimination, Intolerance, Hate Speech and Hate Crimes)

Донор: Европейска комисия - ЕС

Система на управление: EU Funding & Tenders Portal (eGrants)

Начална дата на проекта: 1 януари 2023 (фиксирана)

Крайна дата на проекта: 31 декември 2024

Продължителност на проекта: 24 месеца

Партньорско споразумение: Да

Координатор: Български хелзинкски комитет (БХК)

ОСНОВНИ ДЕЙНОСТИ ПО ПРОЕКТА И ОЧАКВАНИ РЕЗУЛТАТИ

Дейности:

1) **Овластяване гражданските организации** на уязвимите общности да реагират на случаи на нетолерантност, дискриминация, реч на омразата/престъпления от предразсъдъци. Организиране на пет регионални *практически обучения* за граждански организации/активисти, фокусирани върху конкретни разпространени проблеми, идентифицирани по време на оценката на нуждите (напр. евикции, липса на документи за самоличност/адресна регистрация, образователна дискриминация, реч на омразата, престъпления от омраза). Семинарите предоставят практически инструменти за действие. Проектът има особен акцент върху речта на омразата и престъпленията от омраза (повишена осведоменост за новите стандарти на ЕСПЧ в борбата с политическите реч на омразата срещу малцинствата).

2) **Стратегическо застъпничество** пред българските местни и национални власти във връзка с дискриминацията, пред които са изправени етническите и LGBTIQ+ общности, за неизпълнени задължения и дефицити в законодателството за престъпления от омраза. Ad hoc застъпничество пред публичните власти, иницирано от организациите на засегнатите общности, в отговор на случаи на нетърпимост.

3) Кампания за **повишаване на осведомеността** относно престъпления от предразсъдъци/подобряване на докладването.

Очаквани резултати:

- **Повишен капацитет** на уязвимите ромски и LGBTIQ+ общности за **работа в мрежа**, реагиране на случаи на нетолерантността, дискриминация, реч на омразата, престъпления от предразсъдъци.
- Повишен капацитет за използване на механизмите на националното и европейското **антидискриминационно законодателство**.
- Засилено **докладване** на реч на омразата, престъпления от предразсъдъци, дискриминация от страна на граждански организации чрез специална платформа, изготвена по проекта.
- Повишен капацитет на местните граждански организации, местни активисти и лидери, адвокати да **реагират на случаи на дискриминация** и реч на омразата, насочена към малцинствата и уязвимите групи.
- Развитие на практически инструментариум за обучение.
- Засилена роля на Коалицията за докладване на престъпления от предразсъдъци.

РЕГИОНАЛНИ И НАЦИОНАЛНИ ЗАСТЪПНИЧЕСКИ СРЕЩИ

Проектът предвижда през периода февруари – май 2024 г. регионалните партньори да организират и проведат 5 срещи за застъпничество с **местните власти** по въпроси, свързани с **мерки за справяне с широко разпространени остри проблеми по отношение на дискриминацията/нетолерантността на регионално ниво**. Регионалното застъпничество ще бъде иницирано и организирано от партньорите и темите му ще съответстват на местните проблеми. Регионалните застъпнически срещи ще са с приноса от експерти на БХК /НК – експерти,

изследователи, застъпници. Те ще се проведат чрез лични срещи на представители на местния партньор и координатора на проекта - БХК.

Участници: по 5-6 души във всяка една от петте срещи.

Очаквана продължителност: 2 часа.

Отчетна документация: дневен ред, работни материали (писма, доклади, графики и др.), протокол/доклад, подписан списък на участниците в срещата, стенографски запис/транскрипция на проведената среща.

През периода май-юни 2024 г. проектът предвижда провеждането на **три национални застъпнически кръгли маси** с централните публични власти. Събитията ще са инициирани от БХК, с приноса на партньорите. Обсъжданията ще са посветени на идентифицирани проблеми и законодателни, практически и институционални дефицити в защитата от нетолерантност, реч на омразата и престъпления от предрасъдъци. Очаква се всяка кръгла маса да е с продължителност от около 4 часа и в нея да вземат участие по около 20 души.

Националните застъпнически срещи ще имат следния фокус:

- Необходими **законодателни промени** и необходими мерки за последователно и системно прилагане на действащото законодателство по проблемите на престъпленията от омраза;
- Необходими промени в **превенцията на евикциите**. Фокусът е върху евикции на роми, които обитават неформални жилища или жилища, които са обитавани в условия на правна несигурност. Случаите на евикции на роми са разнообразни и включват цял спектър от различни обстоятелства, чието описание е предмен на подробни доклади и правни становища. Застъпническите действия по предотвратяване на евикции ще стъпват на описания на конкретни случаи и на

местния контекст, в който се случват евикциите, отчитайки политическата и социално-икономическата среда и конкретите мотиви за прибягването до евикция

- **Проблеми**, идентифицирани в хода на изпълнението на проекта и реализацията на регионалните застъпнически кампании. Проблемите трябва да са свързани с поне едно от следните явления - нетолерантност, дискриминация, реч на омразата или престъпления от предразсъдъци.

След консултации с местните партньори и на база на техните доклади се очертават няколко възможни тематични фокуса извън законодателните промени и превенцията на евикциите. Те са следните:

- 1) Дискриминацията, предразсъдъците и враждебната реч в здравеопазването, вкл. в болнична среда. Темата може да бъде разширена, за да обхване и ролята на обучението за сексуално и репродуктивно здраве в училище за намаляване на нетолерантността и омразата във основа на различни идентичности – не само тези, основани на пола. Адресати могат да бъдат Министертвото на здравеопазването и Министерството на образованието.
- 2) Създаване на по-толерантна обществена среда в Българските градове и села, включително в основните обществени пространства. Партньор могат да бъдат кметовете на големи градове и на по-малки общини, Националното сдружение на общините, Министерството на регионалното развитие и благоустройството и др. Тази тема може да обедини темите за гостоприемността/враждебността на обществената среда спрямо различни идентичности и обществени групи – етнически малцинства, имигранти, представители на ЛГБТИ+ общности и др. Темата може да бъде лесно обвързана с темата за евикциите и несигурността в обитването на жилища.
- 3) Омразата, предразсъдъците и враждебната реч сред учениците и младежите. Тази тема може да обхване цял спектър от проблеми, включително засягайки ролята на училището, обществената среда, местните медии и важните обществени фигури от политиката, културата, бизнеса, шоу-бизнеса. В дискусиата участие могат да вземат и институциите, които имат отношение

към инцидентите и престъпленията от омраза, в които като жертво или извършители участват деца и младежи. Финалният избор на тема е добре да бъде направен в съответствие с успеха на местните застъпнически кампании по конкретните избрани от тях теми. Препоръчително е да бъде избрана тема отговаряща на поне едно от следните условия: а) тема, по която местните партньори са постигнали напредък в рамките на своите кампании; б) тема, по която значим принос могат да имат повече местни партньори; в) тема, която дава добри шансове за видим резултат на национално ниво съобразно онцесвено-политическия контекст.

Сред основни адресати на трите национални застъпнически срещи трябва да бъдат основните законодателни и правоприлагащи органи, които имат отношение към борбата с дискриминацията и речта на омразата:

1) Министерство на правосъдието.

2) Министерство на вътрешните работи.

3) Прокуратура на Р. България включително Главен прокурор, Върховна прокуратура и териториални прокуратури.

4) Национална следствена служба.

4) Народно събрание: а) Представители на различни постоянни комисии (напр. по правосъдие, по права на човека, по социална политика) в контекста на евентуални по-широки законодателни инициативи или конкретни предложения за законодателни промени; б) Народни представители, които симпатизират на някои от идеите на застъпническите кампании дори към тях да няма преки искания и очаквани действия. Народните представители имат формални и неформални механизми за въздействие върху други институции, например чрез изслушвания, парламентарен контрол, повдигане на въпроси от парламентарната трибуна, срещи с представители на изпълнителната власт и др.

Допълнителни адресати, съобразно специфичната тематика на кампанията на всяко от местата, където работят местните партньори могат да бъдат:

- 1) Министерство на образованието и науката – във връзка с възпитването на толерантност в училище, както и във връзка с това, че на много места училищата и училищните общности са идентифицирани като места, където се разпространяват предразсъдъци, има риск от тормоз по различни признаци, използване на враждебна реч и физическо насилие, основано на предразсъдъци или омраза.
- 2) Министерството на здравеопазването – във връзка с враждебната реч в болничната и доболничната помощ, ролята на сексуалното и репродуктивното здраве за намаляване на предразсъдъците и омразата и др. теми
- 3) Министерството на труда и социалната политика – във връзка с темите за дискриминацията и враждебната реч на работното място, в процеса на наемане на работа и др. теми, които са повдигнати от местните партньори
- 4) Комисията за защита от дискриминация във връзка с многобройните пресечни точки между речта на омразата, престъпленията от предразсъдъци и омраза и дискриминацията.
- 5) Националното сдружение на общините в РБ във връзка с евентуална кампания за създаване на по-толерантна среда без враждебна реч в българските градове и села.
- 6) Кметове на населени места – по всяка от темите, която е важна за съответната община.
- 7) Министерството на регионалното развитие и благоустройството във връзка със създаването на по-гостоприемна и толерантна физическа и символна обществена среда в градовете и селата.

Списъкът с допълнителни адресати може да бъде променен съобразно посоката, която поемат местните застъпнически кампании и техните резултати.

ПОДГОТОВКА ЗА УСПЕШНО ЗАСТЪПНИЧЕСТВО

Тази част от методологията съдържа някои *общи принципи* за провеждане на застъпничество, които целят да подпомогнат дейността на партньорите при подготовката и реализацията на регионалните и национални застъпнически срещи. Предложени са и някои *конкретни идеи* за развитие на планираните застъпнически инициативи.

Как да идентифицираме проблема, с който се борим?

Настоящият проект е фокусиран върху дискриминацията, проявите на нетолерантност, речта на омразата и престъпленията от омраза. За целите на застъпническите срещи е важно: а) да съберем конкретни примери за такива прояви, отчитайки начините по които дискриминацията, нетолерантността, предразсъдъците и речта на омразата се свързват и допълват, създавайки среда на цялостно отхвърляне на хора от определена група и предпоставки за извършване на престъпления от омраза или предразсъдъци; б) да определим обхвата на проблема; в) да очертаем негативните резултати от развитието на проблема и г) да имаме визия за промяната, която очакваме да настъпи след адресирането на проблема.

Местните застъпнически кампании са базирани на регионалните оценки, които съдържат много полезна за застъпничеството информация. Въпреки това е важно организациите да актуализират данните и примерите си преди застъпническите срещи, за да бъдат максимално адекватни на ситуацията към момента на срещата.

Например, кампанията на ЛАРГО в Кюстендил ще е насочена към майчиното и детското здравеопазване – промените в наредба 26 за здравно неосигурените бременни жени, детската профилактика и имунизации. Важно е предварително да се определи дали проблемът е в липсата на информация за промените в наредба 26 (сред АГ специалистите, лабораториите, бременните жени и т. н.), дали е в негативните

нагласи към ромите, дали е свързан със софтуерен проблем за отчитане пред НЗОК и т.н. Особен интерес биха представлявали случаите, в които проблеми в прилагането на обновената наредба 26 се съчетават с необоснован/незаконен отказ от обслужване на групи като ромите, за които е известно, че са обект на предрассъдъци и/или с прояви на грубо отношение и нетолерантност и/или с използване на враждебна реч. Предмет на дискусия и застъпничество биха могли да представляват и крайно токсични прояви на враждебна реч, които би следвало да бъдат предмет на професионално-етични и вътрешни за дадена организация правила, дори да не са определени като престъпление съгласно действащото законодателство. Например в Кюстендил предмет на обсъждане може да стане грубото отношение и използването на обидна реч в болничната помощ. ЛАРГО има опит в наблюдението на тези явление по отношение на родилки от ромски произход, настанени в акушеро-гинекологични отделения, но предмет на вътрешните правила в МБАЛ Кюстендил трябва да стане отношението към пациенти във всички отделения на болницата и в контекста на всички клинични дейности.

Кампанията на „Действие” в Бургас от своя страна е насочена към Бургас прайд. Крайна цел на кампанията би трябвало да бъде успешното и безинцидентно провеждане на Бургас прайд, като събитие легитимиращо и затвърждаващо присъствието на ЛГБТИ хората в общественото и културното пространство на Бургас и борбата им за равни права. При така формулираната цел на кампанията предмет на обсъждане с институциите биха могли да бъдат цял комплекс от свързани теми - организацията на събитието, охраната, маршрута, медийното отразяване, политическата употреба и легитимирането на езика на омразата и опасността от криминални прояви, спрямо които властите трябва да вземат адекватни мерки наред с други теми. Добре е да се помисли и за повдигането на въпроси, свързани с нетолерантността към ЛГБТИ хората в цялостния живот на града, извън специално организирани публични събития още повече, че е възможно част от тези въпроси да имат отношение към рисковете при организирането и провеждането на Бургас прайд. Събитията около предходното издание на прайда подсказват, че е възможно в

Бургас да има организирани групи, които изповядват омраза към ЛГБТИ хората и този въпрос би могъл да бъде повдигнат пред поканените институции.

Регионалните застъпнически кампании, фокусирани върху дискриминацията на ромите, речта на омразата, нетолерантността също трябва да идентифицират ясен проблем, с обхват, причини и решение. Застъпническите кампании биха били едни, ако проблемът е информационен, други, ако проблемът се предизвиква от ценностни нагласи и трети, ако става въпрос за институционализирана дискриминация, при която публични институции възпроизвеждат неравенства и нетолерантност.

Упражнение: Опитайте се да кажете за 60 сек. какъв точно е проблемът Ви и защо е по-важен от липсата на места в детските градини (на ток в селото или пък на отопление в училище).

Как да анализираме в дълбочина причинете за идентифицирания проблем?

Извадете от регионалните оценки тези данни и анализи, които доказват, че вашата застъпническа кампания е фокусирана върху корена на проблема, а не върху последствията от неговото разрастване. Преди срещите потърсете актуални данни от НСИ, социологически агенции, Евростат, медиите и др. Би било полезно, ако преди планирането на застъпничеството съберете екипа с доброволци и симпатизанти, за да начертаете върху дъската причинно-следствените вериги, свързани с проблема на застъпничеството.

Например, ако в Кюстендил неосигурени бременни майки не отиват да проследят бременността си по наредба 26, или пък отиват твърде късно, трябва да се прецени доколко това се дължи на липсата на информация, доколко на стигма и предразсъдъци в общността и обществото, доколко на страх от негативно отношение от страна на болничния персонал и т.н.

Ако например фокусът е поставен върху детската престъпност и отговора на институциите на този проблем, е важно предварително да се изясни дали става въпрос за структурна престъпност поради системни неравенства (социални, образователни, здравни, икономически и т. н.), дали за институционално възпроизвеждана култура на нетолерантност, дали за дефицити в образователната и социалната сфери, които не успяват да отговорят адекватно на нуждите на съвременните деца. Специално внимание трябва да се обърне на наличието на стереотипи към етническите мажоритети особено по отношение на ромите в контекста както на социалните така и на правораздавателните институции, работещи с деца с проблемно поведение или конфликт със закона.

Упражнение: организирайте брейнсторминг в екипа, за да се опитате да търсите „причините на причините“ – най-дълбоките корени на проблема, с който се борите. По време на сесията не се ограничавайте, но след това анализирайте кои причини са наистина смислени и кои са безполезни.

Как да направим разлика между проблем за решаване и полярност за управляване?

Бери Джонсън и Уилям Бене са съвременни учени с активна гражданска позиция в областта на човешките права, които настояват, че едни публични политики са обречени на провал и обществена съпротива, ако не правят разлика между „проблем за решаване“ и „полярност за управляване“. Проблемите изискват конкретни решения – например, да се асфалтира пътят, да се прокара канализация, да се построи училище, или да се въведе гражданско образование в училище. При полярностите няма конкретно решение. Това са движещи противоречия, които изискват управление, защото двата полюса са взаимно свързани, те не могат да съществуват един без друг, но в същото време са несъвместими. Пример за такава полярност в природния свят е дишането – ние несъзнателно редуваме вдишане и издишане, а йогите и състезателите управляват съзнателно тази полярност, за да

постигнат по-добри резултати. Полярност за управляване е редуването на активност с почивка; на грижата за себе си и грижата за общността; защитата на политическите и на личните свободи и т. н. Джонсън и Бене настояват, че ако объркаме полярност за управляване с проблем за решаване в сферата на застъпничеството, има опасност да се лутаме безкрайно в двете крайности и вместо да постигнем най-доброто от двата полюса, финишираме при най-лошото.

За целите на застъпническите кампании е важно предварително да изясним дали се борим с полярност, която изисква управление, или с проблем, който има ясно решение. Уилям Бене настоява, че човешките права и културата на местните общности са полярност за управляване. Според него и двата полюса имат своите положителни страни и своите негативи. Ако човешките права се налагат силово отгоре, без да се обяснява смисълът им, това предизвиква съпротива и отлив на обществената подкрепа към правата за сметка на общностните традиции и практики. Ако обаче общностният живот възпроизвежда неравенства, ограничава жените, децата, малцинствата и т.н., то това може да предизвика криза и конфликти в самите общности.

Упражнение: Изберете важна за вашата кауза полярност (например – организационен интерес и обществен интерес; човешки права и общностна култура; развитие – стабилност на организацията; централизация – децентрализация; равенство – разнообразие и т. н.). Опитайте се да опишете плюсовете и минусите на всеки един от двата полюса. Помислете за конкретни мерки, които да ви позволят да достигнете до плюсовете и да ограничите минусите.

Как най-ясно да дефинираме целите на застъпническата си кампания?

Колкото по-конкретни сме по време на застъпническите срещи, толкова по-голяма е вероятността за успех. Моделът Институция-Въпрос (за обсъждане)-Реакция (очаквана от страна на институцията) предлага съвсем прост начин за

планиране на разговори с институции². Изпълването на модела със съдържание обаче може да бъде изключително предизвикателство и да ни покаже, че нямаме ясен план какво искаме да обсъдим със съответната институция. Попълването на таблицата изисква предварителна работа по запознаване с функциите и дейността на всяка институция. Полезна е и информацията за предишни взаимодействия с въпросната институция по сходни поводи. Обикновено не работи добре, ако имаме прекалено абстрактни искания каквито са борбата с дискриминацията и нетолерантността. Трябва предварително да сме напълно наясно дали искаме обществено осведомяване, дали промяна на практики, на законодателство, на обществени нагласи. Трябва да знаем какво е в оперативното поле, какви са правомощията на лицата, с които се срещаме – какво зависи от тях и какво не. Трябва предварително да сме изяснили и какви биха били резервите срещу нашите предложения. Няма смисъл да се срещаме с институции, ако целта ни е само да ни изслушат и да си споделим болките.

Упражнение: Това е обратното на търсенето на корените на проблема. Съберете се с екипа и очертайте дърво не целите: каква е промяната, която искаме да постигнем и какви стъпки са необходими, за да реализираме тази промяна.

Как да определим социалните групи, които са засегнати от проблема, тези, които са облагодетелстват от съществуването на проблема и тези, които по някаква причина имат ясна позиция по проблема, независимо, че не са пряко засегнати от него?

Преди застъпническите срещи е важно да знаем дали каузата, която защитаваме накърнява частните интереси на други обществени групи, за да можем да търсим съюзници и да предотвратим негативни реакции. Например, гей прайдовете са възприемат от много хора с консервативни възгледи за директна атака срещу

² В Приложение 1 е дадена таблица, която може да се използва за модела Институция-Въпрос-Реакция. В нея са попълнени институциите, посочени в предварителната информация, предоставена от всеки партньор. На места са попълнени илюстративни примери, които не са ангажиращи, а част от тях са преднамерено нереалистични по отношение на очакванията към желаната ситуация.

тяхната ценностна система, а наредба 26 за бременните жени е обвинявана, че насърчава бременните жени да не плащат здравните си осигуровки и това натоварва изрядните платци. Затова е важно предварително да знаем какви са обществените групи, които са или се чувстват засегнати от нашите застъпнически каузи, какви са техните аргументи и какви са нашите отговори.

Групите, които имат ясна позиция по проблема могат да са в съгласие или в опозиция спрямо нашата позиция. Мотивите им могат да бъдат най-разнообразни и да включват предразсъдъци, желание за социално дистанциране от други групи, дискриминативни нагласи и дори агресия. Могат да се дължат и на погрешна информация и липса на разбиране относно проблема, без това да предполага дълбоко вкоренени нагласи и чувства.

Упражнение: Опитайте се вътре в екипа на организацията да си разпределите социални роли и няколко души да изиграят ролята на Вашите опоненти – да защитават тезите, срещу които се борите. Така ще се подготвите по-добре за въпросите, които най-вероятно ще бъдат повдигнати на застъпническите срещи за непопулярни каузи.

Кои са тези лица и институции, от които зависи устойчивото разрешаване на проблема?

Няма много смисъл да провеждаме среща с кмета или с председателя на общинския съвет, ако проблемът, с който се борим, изисква законодателна промяна, която се случва в Народното събрание. Важно е да знаем какво искаме, от кого го искаме и с какви аргументи убеждаваме институциите, с които се срещаме да предприемат необходимите действия. Колкото по-конкретни са предложенията ни, толкова по-добре. Още по-ефективно е, ако предоставим конкретни доказателства, които да подпомогнат прокарането на решението, което търсим (статистически данни, анализ на очакваните резултати, икономическа обосновка и т.н.).

Не забравяйте, че застъпничеството е граждански отговор на непрекъснатата променящата се обществено-политическа ситуация. Много застъпници отиват при институциите с обвинения и дори агресия, защото смятат, че само с натиск могат да постигнат целите си. Но често институциите не реагират, защото ситуацията се е променила, защото са потънали в рутина, защото нямат сетива за проблема, с който ние се борим. Не е задължително гражданското общество винаги да е в конфронтация с държавните и общински власти. Има много примери за успешно допълване и сътрудничество.

Упражнение: Разпределете на членовете на екипа си роли на представители на основните политически сили в местния общински съвет. Нека всеки влезе в ролята си и реагира на каузата, която Вие защитавате – как ще реагират по-консервативните, как по-прогресивните и т. н.? За пишете резултатите от ролевата игра и помислете заедно как бихте действали при предполагаемите реакции, които сте описали.

Как да изготвим ясни и конкретни послания?

Обикновено времето за застъпническата среща е силно ограничено, а участниците не винаги имат задълбочена представа за проблема, каквато ние имаме като организации, които системно отстояват каузите си. Затова е важно предварително да направим план за срещата – кой какво казва, как го казва, за колко време, какви аргументи, примери или илюстративни материали използва (например, графики, таблици, снимки и т.н., които визуализират проблема).

Важно е да представим ясно проблема, да предложим възможни решения и да си тръгнем с ангажимент за последващи действия. Не забравяйте, че при тези срещи винаги трябва да остава място за диалог и за компромиси – трябва и другите участници да имат време да изразят своите резерви, разбирания, притеснения, предложения.

Когато подготвяте плана си за срещата, внимателно обсъдете в екипа дали отговаряте убедително на следните основни въпроси:

- *Какъв точно е проблемът? Колко души засяга? Какво се очаква да се случи, ако проблемът не бъде адресиран?*
- *Какви са причините за проблема? Какви са доказателствата, че това са причините?*
- *Какви са възможните решения? Защо Вие предлагате най-убедителното решение, което е базирано на доказателства? Защо алтернативните решения не са достатъчно добри? Как Вашето решение защитава общия интерес? Какви са нелегитимните интереси, които се възползват от проблема, но ощетяват общия интерес?*

Би било чудесно, ако успеете да привлечете като участник в срещата човек, който не е част от организацията Ви, но е потърпевш от проблема (не само у нас гражданските организации са под подозрение, че действат като икономически субекти, които преследват бизнес интерес и печелят от проектите, а не винаги защитават обществени каузи). Можете да помогнете на този човек да репетира, за да представи със свои думи проблема, защото директното застъпничество често е по-силно от опосреденото.

Подгответе се и за медиен интерес покрай застъпническите срещи.

Последно по ред, но първо по важност – репетирайте, за да сте убедителни.

Упражнение: Организирайте импровизирано ТВ студио в организацията – разделете се на 4 групи – журналисти, които задават въпроси; привърженици на Вашата каузи; противници на каузата и представители на институциите, които трябва да вземат решение. Опитайте се в рамките на 20 минути да организирате ТВ дебат с ясни тези и аргументи.

Как да планираме застъпническата си кампания?

- Да е в подходящо време.
- Да няма други конкурентни събития, насочени към същата аудитория.
- Да има време за подготовка.
- Да е около конкретен повод – Международния ден на ромите, Световния ден на ромския език, Европейския възпоменателен ден на Холокоста над Ромите (Пораймос), Световния ден на ЛГБТИ общността или месеца на ЛГБТИ общността, Международния ден на толерантността и други подходящи дати или важни поводи в зависимост от конкретните групи, за които се застъпват партниращите организации.
- Да е съвместимо с ритъма на работа на институцията, пред която се застъпваме.
- Поводите, които позволяват организирането на поредица от взаимосвързани събития дават допълнителни възможности за достигане до по-разнообразни аудитории и постигане на по-мощен ефект.

Как предварително да направим оценка на рисковете и да потърсим обратна връзка от целевите групи след приключването на кампанията?

Важно е предварително да знаем какво може да ни се случи.

Как реагираме, ако има провокации?

Как действаме, ако има сериозни и мотивирани опоненти, например НПО или гражданско движение „двойник“, които защитават обратната кауза на нашата?

Предложения за съдържание на застъпническите кампании за всеки от партньорите по проекта

Предложенията в този раздел се базират на докладите, изготвени от 5-те местни партниращи организации и на списъка с предварителни предложения, изпратен от всяка организация.

КЮСТЕНДИЛ

Тематична област за застъпническата кампания

Местният партньор е избрал застъпническата кампания да бъде в сферата на здравеопазването. Може да се обмисли тематичния обхват на кампанията да бъде разширен и да обхване и поне още една сфера³. Сдружение ЛАРГО има опит и в сферата на образованието както и в застъпничеството за достъп до други публични услуги. Екипът трябва внимателно да оцени възможностите си и да прецени дали да разшири фокуса на кампанията. Например, кампанията може да обхване и темата за здравното образование в училище, защото този въпрос е свързан с много други актуални проблеми – ранните бракове, употребата и злоупотребата с алкохол и наркотици, посещенията на дискотеки и други места, където се сервира алкохол и често се разпространяват и наркотични вещества. Разширяването на кампанията по посока на здравното образование е обосновано в контекста на настоящия проект, доколкото дефицитите в сферата на здравното образование са една от предпоставките за възникване и утвърждаване на редица предразсъдъци и на напрежения и конфликти, свързани с езика на омразата, дискриминацията и ксенофобията⁴.

³ Препоръка от Красимир Кънев.

⁴ Добри примери за обвързаността между сексуалното и репродуктивното здраве и расовите предразсъдъци и омразата се срещат например в: "Strategies to Advance Racial Equity in Adolescent Sexual and Reproductive Health - Child Trends." *ChildTrends*. Retrieved January 31, 2024

Възможни теми на застъпническата кампания

Основна тема ще е подобряването на профилактиката на здравето сред уязвими общности с фокус върху бременните здравно неосигурени жени и децата, както и други категории възрастно население във връзка с проблема за имунизациите. Ако екипът на ЛАРГО реши кампанията да засегне и въпросите за здравното образование в училище, може да се засегнат темите за сексуалното и репродуктивно здраве, редовните прегледи при гинеколог и уролог, здравословното хранене, отражението на употребата на алкохол, наркотици, електронни и традиционни цигари и т.н.

Конкретните теми, за които ще се застъпва ЛАРГО са:

- Прилагане на Наредба 26 за достъп до прегледи, изследвания и две хоспитализации в болница на бременни здравно неосигурени жени.
- Повишаване броя на профилактичните прегледи и имунизации за деца и възрастни в ромска общност.
- Повишаване на качеството на здравното образование в училище. Засягане на етични теми, свързани с идентичността, правото на младите хора на избор и други, които имат пряка връзка с борбата с предразсъдъците и омразата.

Институции, които ще бъдат обхванати в застъпническата кампания

(<https://www.childtrends.org/publications/strategies-to-advance-racial-equity-in-adolescent-sexual-and-reproductive-health>). Освен това тази тематика хвърля мост към проблемите за оформянето на сексуалната идентичност в юношеството – тема, която е обект на идеологическо напрежение, източник на предразсъдъци, поле за разпространение на невярна информация и на обидна реч.

Сдружение ЛАРГО предлага застъпническите срещи да се проведат със следните институции:

1. Регионална здравна инспекция Кюстендил - директор. (РЗИ отговаря не само за профилактичните прегледи, ваксинациите и проследяването на бременностите, но така също и за организирането на здравни беседи в училищата по темите за сексуално и репродуктивно здраве, здравословен живот, вредата от злоупотребите с алкохол, наркотици и цигари).

2. Многопрофилна болница за активно лечение – Кюстендил – директор и ресорни зам.директори. Това е единствената болница на територията на Кюстендил, екипът на ЛАРГО поддържа отдавна добри отношения с ръководството на болницата, които бяха възпрепятствани заради пандемията и последиците от нея.

3. д-р Младенов и д-р Димитрова - ОПЛ. Това са двамата ОПЛ, които поддържат активна практика в ромската общност; при тях се проследяват огромното мнозинство от бременните майки и младите родилки и се преглеждат, ваксинират и лекуват огромната част от децата в квартал „Изток”.

РАЗГРАД

Тематична област за застъпническата кампания

Като се вземат предвид констатациите от регионалната оценка на нуждите за Разградска област, като фокусна тема за застъпническите действия и срещи може да се определи въпросът за **нееднаквото и неравностойно третиране на представителите на ромската общност от страна на някои институции и частни субекти**. Както беше подчертано в регионалната оценка, изготвена от ИНТЕГРО представителите на двата мнозинствени етноса - български и турски, водени от стереотипи и предразсъдъци често несъзнателно, а в някои случаи и съзнателно проявяват спрямо представители на ромската общност, особено в по-уязвимо положение, пренебрежително и неуважително отношение, граничещо с

дискриминация. Подобно отношение подхранва обществените нагласи може да доведе и до по-открити прояви на агресия към хората в уязвима ситуация. В редки случаи има и открити прояви на дискриминация, като недопускане на роми до определени обществени заведения, до частни басейни и др. Тревожен е фактът на прояви на дискриминативно отношение/макар и не съвсем открито/ към ученици в някои училища, особено в по-малки населени места.

Възможни теми на застъпническата кампания

Прояви на дискриминация спрямо ромите на обществени места.

Прояви на дискриминация спрямо ромите в публични институции включително в училища.

Институции, които ще бъдат обхванати в застъпническата кампания

Асоциация ИНТЕГРО ще комбинира разяснителна кампания сред ромите със застъпнически действия пред местни институции.

Разяснителна кампания

На базата на своя анализ Асоциация ИНТЕГРО констатира, че акцент трябва да бъде поставен върху разяснителната работа сред роми от уязвими общности за да могат да осъзнават неблагоприятното отношение към тях от страна на представители на различни институции и начините и възможностите за реакция срещу подобен вид поведение.

Застъпничество пред институции

В съответствие с така определения фокус на застъпничество може да се определят институциите, с които може да се проведат застъпнически срещи. В рамките на институциите от регионалната и местната власт в застъпническата кампания ще бъдат обхванати хуманитарните отдели в областна и общинска администрация, кметове на населени места с по-висок дял на ромите, отдел за закрила на детето към ДСП, Дирекция бюро по труда, Комисията за закрила от дискриминация чрез нейни местни представители.

В контекста на вниманието към дискриминацията и враждебната реч в училище ще бъдат включени и представители на образователни институции: 1) Регионалното управление на образованието; 2) Директори и зам.директори на училища и детски градини.

За участие в срещите с институции ще бъдат привлечени и представители на други граждански организации, работещи в сферата на човешките права, а също така и хора от ромската общност.

ВИДИН

Тематична област за застъпническата кампания

Основен тематичен фокус про застъпническите срещи във Видин ще бъде поставен върху: 1) разпознаването на нетолерантното поведение, езика на омразата, агресията спрямо ромите и други социални групи в различните им проявления; 2) начините и средствата за докладване на такова поведение.

Възможни теми на застъпническата кампания

На базата на опита на местния партньор, на направения регионален анализ и предложените от местния партньор предварителни идеи за застъпничество се открояват поне две възможни теми:

- 1) Отношението към малолетните и непълнолетните с проблеми в поведението в системата за социално подпомагане и закрила на детето от една страна и в правоприлагащите и правораздаващите органи от друга от друга. Акцентът може да бъде поставен върху щадящото децата отношение в системата за правоприлагане и правораздаване, особено когато става дума за прилагането на различни принудителни мерки.
- 2) Взаимоотношенията между ученици с различен етнически произход и отношението на учителите към ученици от ромски произход в училища, където се обучават съвместно деца от различни етноси. Отношението на учители към ученици от ромски произход в сегрегирани училища, където се обучават само ромски ученици. Взаимоотношенията в детски и младежки групи и общности извън училище, които събират деца от различен етнически произход. Специален фокус трябва да бъде поставен върху проявите на агресия и тормоза, включително психологическия тормоз и използването на враждебна реч между деца и младежи, особено в случаите, когато тези прояви са насочени към деца от различен етнос и съдържат белези на вражда и предразсъдъци заради етническа принадлежност.

И двете теми могат да бъдат обсъждани с широк кръг от институции, които до голяма степен се припокриват. Която и от двете теми да бъде избрана, за срещата с институциите трябва да бъде поставена конкретна и реалистична цел, която да е мотивирана с примери и доказателства от работата на местния партньор или други местни организации и институции.

Институции, които ще бъдат обхванати в застъпническата кампания

По предложение на ДРОМ за обща среща ще бъдат привлечени следните институции: 1) Областен съвет по ромските въпроси; 2) Отдел Закрила на детето към Дирекция Социално подпомагане; 3) Детска педагогическа стая (ДПС) ; 4) Служба Пробация; 5) Регионално управление на образованието; 6) Комисия за защита от дискриминация (КЗД) - местен офис; 7) Комисия за борба с противообществените прояви на малолетни и непълнолетни (КБППМН); 8) Районна прокуратура; 9) Видинска адвокатска колегия; 10) Общинско направление "Социални дейности".

НС препоръчва по възможност с част от институциите да бъдат проведени предварителни индивидуални срещи. Например институциите с правоприлагащи функции могат да имат съвсем различна перспектива към проблемите на децата и младежите с проблемно поведение от институциите, които предлагат закрила, социални и образователни услуги. Провеждането на обща среща с тези два типа институции може да бъде сериозно предизвикателство без предварителна подготовка, включваща индивидуални срещи. За общата среща е важно да се определи ясна и реалистична цел и свързаните с нея теми за обсъждане. За формулирането на целта и темите може да се използва някой от инструментите, предложени в настоящата методология или друг подходящ.

БУРГАС

Тематична област за застъпническата кампания

Тематичният фокус в Бургас ще бъде провеждането на Бургас Прайд. За институции - кмет, общински съветници, МВР, КЗД, Районна прокуратура в Бургас. Проблемите около Бургас прайд най-вероятно, освен въпрос на организация и съдействие от страна на институциите, вероятно са симптом на по-пбщи проблеми с отношението към ЛГБТИ общността и ЛГБТИ хората в Бургас. Бургас прайд е подходяща тема за начало на дискусия с институциите, защото е конкретна, с ясни цели и привързана

към конкретен повод. Обсъждането на Бургас прайд може да стане платформа за по-трайни и системни контакти на ЛГБТИ активисти с важните за тях институции.

Възможни теми на застъпническата кампания

Основна тема на застъпническата кампания ще бъде участието на всяка от поканените за среща институция в осигуряването на успешно и безопасно провеждане на Бургас Прайд. Осигуряването на активно съдействие от страна на институциите съобразно техните правомощия за провеждането на Бургас Прайд е програма минимум на застъпническата кампания, чието изпълнение би намалило риска за участниците в събитието. Допълнително би било голям успех ако представители на някоя институция се ангажират да окажат символична подкрепа и да демонстрират съпричастност към събитието отвъд формалните им задължения.

Институции, които ще бъдат обхванати в застъпническата кампания

Местният партньор в Бургас планира в рамките на застъпническата кампания да покани за среща: 1) Кмета на община Бургас; 2) Общински съветници от община Бургас; 3) Представители на МВР, Областната дирекция на МВР (ОДМВР Бургас); 4) Местни представители на Комисията за защита от дискриминация (КЗД); 5) Районна прокуратура Бургас.

Допълнителни идеи и препоръки

Може да се обмисли провеждането на поредица от „подгряващи“ образователни, музикални, литературни, спортни, развлекателни или други подходящи събития към Бургас Прайд, които да са с по-малък мащаб и да се проведат на различни места в града. Събитията – концерти, пърформанси, литературни четения, изложби – трябва

да бъдат свързани с каузата на Бургас Прайд. Подобни събития биха могли да се отразят позитивно на отношението на обществеността към каузите на Бургас Прайд и към самото събитие.

При организирането на мащабно събитие като Бургас Прайд е много важно да се привлекат за участие и съдействие колкото се може повече организации и институции и събитието да бъде предварително обсъдено и координирано с организираните участници – НПО, неформални групи, институции (ако има представители на институции, които приемат да участват в самото събитие). Препоръчително е събитието да има организационен комитет, който да включва представители на гражданските организации и на институции на държавната и местната власт.

СЛИВЕН

Тематична област за застъпническата кампания

Местният партньор за гр. Сливен е предложил две възможни тематични области за застъпничество - здравеопазване и заетост. Двете тематични области са доста различни и няма ясен контекст, в който да се застъпват. Затова е препоръчително фокусът да бъде поставен върху едната от двете области.

Възможни теми на застъпническата кампания

Ако за тематичен фокус бъде избрана сферата на здравеопазването възможна тема, която може да стане предмет на застъпническата кампания могат да бъдат предразсъдъците и свързаните с тях конфликти и употреба на реч на омразата в сферата на здравеопазването – в доболничната и/или болничната помощ.

Ако тематичния фокус е заетостта, предмет на застъпническата кампания могат да станат: 1) моделите за набиране на персонал, които включват дискриминация,

основана на омраза или предрасъдъци; 2) отношението на работодателите към работници и служители, принадлежащи към малцинствени групи, които са обект на дискриминация, предрасъдъци (негативни стереотипи) и/или враждебна реч. И в двата случая може да бъде поставен акцент върху конкретни важни икономически сектори или предприятия, в които са силно представени ромите или представители на други групи, които са потенциален обект на дискриминация или враждебни прояви, мотивирани от омраза или предрасъдъци.

Институции, които ще бъдат обхванати в застъпническата кампания

Институции от област Сливен, с които местният партньор предлага да осъществи контакти в рамките на застъпническата кампания са: 1) Представители на община Сливен по ресори; 2) Регионалната здравна инспекция (РЗИ); 3) Дирекция "Бюро по труда" (ДБТ); 4) Дирекция "Социално подпомагане" (ДСП); 5) Директори на професионални гимназии; 6) Образователни медиатори; 7) Здравни медиатори; 8) Трудови медиатори; 9) Представители на МБАЛ; 10) Лекарите и други здравни работници; 11) Работодатели; 12) Синдикати; 13) Партньорски НПО включително правозащитни организации.

Списъкът с институции и организации, които ще бъдат включени в застъпническата кампания трябва да бъде актуализиран (съкратен) след конкретизиране на темата на кампанията. Ако за фокус на кампанията бъде избрана сферата на заетостта списъкът с институциите вероятно би включвал 1, 3, 4, 5, 6, 8, 11, 12 и 13. Ако за фокус бъде избрано здравеопазването списъкът вероятно би включвал 1, 2, 4, 7, 9, 10, 13.

Общи препоръки към партньорите в контекста на застъпническите кампании

Препоръчваме партньорите, които изберат за своите кампании теми със сходен фокус да проведат обща дискусия за подходите и инструментите, които смятат да използват

в своята кампания. Такива дискусии могат да имат формат на мозъчна атака или на координационни срещи за подготовка на участието в различни формати на национално ниво в съответната тематична област. Например дискриминацията, лошото отношение и използването на враждебна реч под влиянието на предразсъдъци или омраза в сферата на здравеопазването може да бъде подходяща платформа за обединяване на усилията на повече партньори.

Застъпническите срещи във всички области са добър повод за кратко представяне на новата платформа за докладване на инциденти, предизвикани от омраза и предразсъдъци. Представянето на платформата може да се използва и като общ повод за събиране на разнородни институции, като в рамките на срещата могат да бъдат обсъдени основните застъпнически теми.

Предвидените в рамките на проекта застъпнически дейности са с ограничен обхват и сами по себе си не могат да предизвикат някакъв „пробив“ в отношенията с институциите или да произведат траен резултат. Това обстоятелство очертава два различни подхода към планирането на кампанията, можем условно и в работен план да ги наречем „проектен“ и „стратегически“ подход. Очертаваме само съществуващата дилема без да отдаваме предпочитание на единия или другия подход – и двата подхода имат своите предимства и недостатъци. Изборът би трябвало да зависи от ресурсите (финансови, човешки и материални, мрежи от контакти включително с институции и др.), с които разполага всеки партньор извън рамките на настоящия проект и от степента, в която партньорите извършват системна застъпническа дейност по избраните теми извън рамките на настоящия проект.

1) Проектен подход

Планиране на самостоятелен пакет от дейности с достатъчно конкретна и достижима цел. Този подход позволява прилагането на еднократно усилие по избраната тема, чиято цел е да достигне на максималния възможен резултат в зададените от проекта рамки. Този подход е препоръчителен за партньори, които нямат планове и ресурс за траен ангажимент по застъпничество по конкретната тема.

2) Стратегически подход

Планиране на кампания като част от по-широка програма или план за действие на партниращата организация и/или други организации, с които партниращата организация си сътрудничи по избраните теми. Този подход би бил ефективен при наличието на ресурсно осигурена поне средносрочна програма за застъпничество по избраната тема.

Таблицата в Приложение 1 съдържа минималната необходима информация за **планирана** застъпническа кампания. Към нея могат да бъдат добавени и други подробности, но ние сме се ограничили до възможния минимум. Молим партньорите да попълнят таблицата в приложение 1 в степеня, в която е възможно за тяхната област и за избраните от тях теми за застъпничество. Ако партньорите предпочитат или вече използват друг модел за планиране на застъпнически срещи с институции имат пълната свобода да го използват ги насърчаваме да го споделят партньори. Допълнителни инструменти могат да дадат полезни идеи.

Разбира се, напълно възможно е започването и на **непланирана, експериментална** кампания, в която подробностите и възможностите са все още неизвестни и целта да се „опипа“ почвата като се проведат сондиращи разговори с институции. Това би изисквало много усилия и умения при модерирването на срещите с институции, за да доведат до някакъв резултат. Възможно е също така някои институции да настояват за ясно формулирани въпроси за обсъждане преди изобщо да се съгласят на среща. Ако партньорите предвиждат да действат по този импровизиран начин и не могат на този етап да предоставят подробност за срещите с институции, моля да го отбележат.